

Preadvies
van de
Adviescommissie Strafrecht
inzake
Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering met
het oog op de verruiming van de mogelijkheden tot strafrechtelijke aanpak van
huwelijksdwang

Het wetsvoorstel

Met het wetsvoorstel wordt beoogd een aantal in het regeerakkoord neergelegde voornemens, aldaar gevat onder het onderwerp ‘Gezinsmigratie’¹, uit te voeren. Niet alleen het verbod op en de strafbaarstelling van huwelijksdwang wordt geregeld, maar ook wordt de rechtsmacht ter zake van polygamie (bigamie) uitgebreid.

Voorts is in dit wetsvoorstel van de gelegenheid gebruik gemaakt – in de lijn van de voorgestelde rechtsmachtregeling met betrekking tot huwelijksdwang – om ten aanzien van genitale verminking gepleegd tegen een kind de voor dit delict op grond van het *actief* personaliteitsbeginsel bestaande rechtsmacht, uit te breiden met rechtsmacht op basis van het *passief* personaliteitsbeginsel.

In algemene zin is de ACS van mening dat – hoe nastrevenswaardig het ook kan zijn om huwelijksdwang te voorkomen en bigamie te ontmoedigen – er grote problemen zullen zijn bij de bewijsgaring en bewijslevering en merkt op dat de zin van deze wetgeving derhalve voornamelijk is gelegen in de signaal – en preventiefunctie die het mogelijk heeft.

Overigens heeft de ACS slechts opmerkingen over de voorgestelde regeling voor zover het de huwelijksdwang en bigamie betreft.

Huwelijksdwang

Er komt geen nieuwe strafbaarstelling van huwelijksdwang in de zin van een uitbreiding van het Wetboek van Strafrecht met een apart delict. Het bepaalde in artikel 284 Sr wordt toereikend geacht om de basis voor een vervolging ter zake van huwelijksdwang te dragen. De ACS vindt dit prijzenswaardig.

Wel wordt voorgesteld de mogelijkheden tot uitoefening van extraterritoriale rechtsmacht te vergroten en wel in de vorm van vestiging van zowel het actief als het passief personaliteitsbeginsel. Daarnaast worden drie extra maatregelen voorgesteld:

- verhoging van de maximumstraf in artikel 284 Sr van 9 maanden naar twee jaar
- verruiming van strafvorderlijke maatregelen als aanhouding buiten heterdaad, voorlopige hechtenis en opsporingsbevoegdheden door opneming van artikel 284 Sr in artikel 67 lid 1 onder deel b Sv.
- verlenging van de verjaringstermijn bij huwelijksdwang (niet bij andere vormen van dwang) gepleegd tegen een persoon beneden de 18 jaar

¹ Zie www.rijksoverheid.nl/regering/het-kabinet/regeerakkoord/immigratie

Daartoe zal er een wijziging van een vijftal artikelen dienen plaats te vinden: artikel 5, 5a, 5b en 71 Sr alsmede artikel 67 Sv.

Voorlopige hechtenis wordt door opnemings van artikel 284 Sr mogelijk voor álle vormen van dwang, niet alleen voor huwelijksdwang.

Dit wordt in de Memorie van Toelichting gerechtvaardigd door de wens om

‘ook tegen enkele andere strafwaardige overwegend eerdergerelateerde vormen van dwang slagvaardiger te kunnen optreden’ (p. 4 MvT)

en omdat

‘bij verschillende vormen van dwang, waaronder huwelijksdwang, (...) aanhouding buiten heterdaad en het vervolgens in hechtenis nemen van de verdachte zinvol en nodig (kan) zijn. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan het voorkomen van escalatie, de veiligheid van het slachtoffer of het belang van het onderzoek.’ (p. 13 MvT).

Ook volgt uit de MvT dat verhoging van de strafmaat in artikel 284 Sr is ingegeven door de signaal- en preventieve werking die daarvan bij huwelijksdwang uitgaat. Met name bij ernstige vormen van dwang, waaronder huwelijksdwang, maakt dit een adequate bestraffing binnen dat strafmaximum mogelijk (p. 6 MvT). Daarnaast wijst de Minister er op dat de mogelijkheid tot toepassing van deze dwangmiddelen reeds bestaat ten aanzien van het aanverwante misdrijf bedreiging van artikel 285, eerste lid, Sr. en dat het in lijn met de gelijkstelling van de strafposities voor beide misdrijven ligt om ook artikel 284 Sr aan artikel 67 Sv toe te voegen.

De ACS wenst hierover het volgende op te merken.

Niet is gebleken dat de wens tot verhoging van de strafmaat ook voor andere, thans reeds vervolgte, vormen van dwang dan huwelijksdwang bestaat en er zijn geen signalen waaruit kan worden afgeleid dat het strafrechtelijk instrumentarium ten aanzien van andere vormen van dwang dan huwelijksdwang niet toereikend zou zijn. Het argument dat wordt gebruikt om het faciliteren van voorlopige hechtenis voor *alle* vormen van dwang te rechtvaardigen, namelijk de gelijkstelling met de strafpositie bij bedreiging (artikel 285 Sr) overtuigt dan ook niet.

De ACS kan zich daarom niet vinden in het mogelijk maken van voorlopige hechtenis – en daarmee gepaard gaande verruiming van andere strafvorderlijke (opsporings)bevoegdheden – voor andere vormen van dwang dan huwelijksdwang en ziet geen beletsel voor het beperken van de mogelijkheid van toepassing van voorlopige hechtenis tot huwelijksdwang, gelijk de beperking daartoe zoals die wordt voorgesteld met betrekking tot de rechtsmacht - en verjaringsartikelen.

Bigamie

In het wetsvoorstel wordt de rechtsmacht met betrekking tot polygamie uitgebreid en wordt voorgesteld ook de vreemdeling met een vaste woon- en verblijfplaats in Nederland in de zin van artikel 5a Sr strafrechtelijk te vervolgen als hij in het buitenland meer dan één huwelijk aangaat. Dubbele strafbaarheid is daarbij – net als bij vervolging van Nederlanders voor het plegen van dit feit in het buitenland – niet vereist.

Om bij bigamie rechtsmacht conform artikel 5 Sr ten aanzien van Nederlanders te kunnen vestigen, is vereist dat de verdachte al tijdens het moment dat het dubbele huwelijk werd aangegaan, Nederlander was. Eenzelfde regime beoogt dit wetsvoorstel doen gelden voor vreemdelingen met een vaste woon – of verblijfplaats in Nederland (p. 9 MvT). Het voorgestelde artikel 5a Sr brengt dit naar de mening van de ACS echter niet tot uitdrukking. Immers, in het voorgestelde artikel is in lid 1 onder 5 bepaald dat de Nederlandse strafwet

toepasselijk is op de vreemdeling die in Nederland een vaste woon- of verblijfplaats heeft en zich buiten Nederland schuldig maakt aan het misdrijf omschreven in artikel 237, terwijl lid 2 van artikel 5 bepaald dat in de gevallen, omschreven in het eerste lid, onderdelen 1, 2, 3 en 5, de vervolging ook kan plaats hebben, indien de verdachte eerst na het begaan van het feit een vaste woon – of verblijfplaats in Nederland heeft gekregen. De voorgestelde tekst staat daarmee haaks op hetgeen de Minister met het wetsvoorstel wil bereiken, namelijk geen vervolging als op het moment van het dubbele huwelijk er nog geen sprake was van een vaste woon – of verblijfplaats in Nederland. Gelet op de tekst op p. 11 van de MvT, is hier vermoedelijk een fout geslopen in de opsomming van de onderdelen in lid 2 van artikel 5 Sr en is de ACS van mening dat het in artikel 5a lid 2 Sr vermelde onderdeel 5 dient te worden geschrapt.

Amsterdam, 17 januari 2011

Adviescommissie Strafrecht
mr. R. van der Hoeven, voorzitter,
namens deze, mr. R. Croes-Hoogendoorn, secretaris